5de JAARGANG. CURACAO DEN 15n DECEMBER 1888. N° 259

# AMIGOE DI CURAÇAO

## WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

*Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.*
*Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.*
*Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—*
*Afzonderlijke nummers fl. 0,25.*
*Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels fl. 0,50, voor elken regel meer fl. 0,07½.*

BUREAU VAN DIT BLAD
PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.
UITSLUITENDE AGENTEN VOOR EUROPA:
P. JOLY & J. MARTIN,
66, RUE LAFAYETTE, PARIJS.
C. LEUCHS & Co
17. BARRETTS GROVE. LONDEN.

*E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.*
*Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres luna, pagar padilanti.*
*Pa lugarnan foi Curaçao. Bonaire i Aruba fl 10,— pa anja.*
*Un number só fl. 0,25.*
*Un anuncio di 1 té 7 regel, fl, 050, cada regel mas fl. 0,07½.*

### DE NIEUWE KERK TE SAN-WILLIBRORDO.

—o—

Woensdag, 12 December, waren wij getuige van eene plechtigheid, die, uit den aard der zaak, op Curaçao eene zeldzaamheid is en daarom des te indrukwekkender. Wij hadden namelijk het geluk tegenwoordig te zijn bij de consecratie der nieuwe Kerk van den H. Willibrordus in de parochie San-Willibrordo.

Reeds in den vroegen morgenstond te half zes uur begon Z. D. H. Mgr. Joosten, bijgestaan door eene voor Curaçao, talrijke schare van priesters, met de inwijding, waarbij men niet wist, wat meer te bewonderen de treffende, zinrijke ceremoniën of de heerlijke oraties. Omstreeks tien uur waren de plechtigheden der consecratie geëindigd en daarna droeg Z. D. H. de Pontificale H. Mis op.

Behoeft het gezegd te worden, dat de parochianen door hun zeer talrijke opkomst de hooge plechtigheid nog meer luister bijzetten? Mannen, vrouwen, kinderen en ouden van dagen, allen waren toegestroomd. Ook verscheiden vreemdelingen waren tegenwoordig.

Na de H. Mis werd het Allerheiligste in plechtige processie door den Eerw. Herder der parochie uit de oude Kerk tot aan de deur der nieuwe gedragen en aldaar in handen van Z. D. H. overgegeven, die Het vervolgens naar het Tabernakel droeg. Vervolgens beklom de Z. Eerw. Heer Blommerde den kansel, en schilderde met de hem eigen welsprekendheid de onbegrijpelijke liefde, die God beweegt onder de menschen te wonen, en de groote verplichtingen, welke voor deze laatsten daaruit voortvloeien. Ten laatste werd het heugelijk kerkelijk feest besloten door den zegen met het Allerheiligste, door Mgr. Z. D. H. zelf gegeven.

Vroolijke vreugdeschoten rolden na den afloop door de bergen als de snelle boden der dankbare feestvreugde van de opgetogen bevolking naar de omliggende plaatsen.

Wij kunnen niet nalaten der bevolking van San Willibrordo van harte geluk te wenschen met hun schoone Kerk. Maar vooral den Z. Eerw. Heer Pastoor Vincent Jansen, en den Nederlandschen Katholieken, die hem steunden, zij een woord van openlijke, dankbare hulde gebracht. Door den onvermoeiden ijver, de groote liefde tot de parochie, het onuitputtelijk geduld, het ongeschokt vertrouwen op God en de veelzijdige bekwaamheid van den eerste; door de schoone wijze, waarop de laatsten den alouden roem der Nederlandsche milddadigheid handhaafden, is ons Viariaat en dierbaar Curaçao met een gebouw verrijkt, dat, geheel voltooid, onder de schoonste gebouwen van dit eiland de kroon zal spannen.

Moge het fraaie gebouw eenmaal voor het nageslacht een erfstuk zijn, dat getuigenis aflegt van de liefde, waarmede het Katholieke Nederland aan deze Missie gehecht is! En moge het den vreemdeling, die het ziet prijken te midden der meest woeste natuur eene zegening op de lippen brengen voor onze beminde Moeder, de Katholieke Kerk!

Daar doe Sint Willibrord zijn zegen toe!

### EEN JAMMERKLACHT.

—o—

Zekere heer Van Brockhuizen, predikant in Zuid-Afrika, slaakt in de *Wageningsche Courant* de volgende hartroerende klacht over den toenemenden invloed van het Catholicisme:

"Op kerkelijk gebied deelen de kaapsche bladen een gebeurtenis mede, die wel stof tot ernstig nadenken geeft. Kort geleden heeft de roomsche Kerk in Kaapstad het 25jarig feest gevierd van de aankomst der eerste nonnen, die hier scholen openden. Een zestal dier Zusters begonnen dit liefdewerk, en wel met zulk een succes, dat nu haar getal tot honderd, zegge *honderd*, is aangegroeid.

Zekere dr. Kolbe, vroeger protestant, later katholiek priester, hield de feestrede. Door vroegere en tegenwoordige leerlingen — onder welke vrij wat protestantsche ouders— werden adressen aan die nonnen aangeboden, *terwijl, o schande! een dochter van een aloud gereformeerde familie. Eva Clocte geheeten een ode zong ter verheerlijking van die nonnen.* In dat lied wordt o. a. gezegd, dat de Heer door die nonnen hier bloemen en vruchten heeft gezaaid; die rijp zijn voor den hemelschen oogst; dat de nieuwe kloosters, die overal in den lande gesticht worden, de uitbreiding van Gods Koninkrijk aankondigen; dat er thans honderd nonnen zijn, die overmoeid aan de zielen arbeiden en voor zich-zelven en anderen de onsterfelijke kroon verwerven.

Hoe treurig, dat in het tweede Vaderland der Hugenoten zulk een feest kan gevierd worden door Rome, en dat een zoon van een protestantsch leeraar op een roomschen preekstoel den lof der alleenzaligmakende Kerk verkondigt! En niet minder, dat een dochter der Clocte's familie, onder de besliste prediking van wijlen dr. Philip Faure van Wijnberg jarenlang levende, den roem van roomsche nonnen bezingt.

In *De Volksbode* geeft een correspondent, onder den pseudoniem van Martel, zijn hart op aandoenlijke wijze lucht over dit droevig verschijnsel. Aan zijn schrijven vooral ontleenen wij onze mededeeling. Ten volle stemmen wij in met zijn klacht omtrent de onverschilligheid en beginselloosheid van zooveel Protestanten. „De Roomschen," zegt hij, „hebben ons volk laten zien welke overwinningen zij reeds behaald hebben." En met het oog op die familie: „De vader en de moeder van het meisje hebben vroeger voor God en de gemeente verklaard, dat zij hun kind in de leer der Nederl. Ger. Kerk zouden laten opvoeden, en zie hoe ze woord houden! De nonnen weenen over het hartroerend lied van de gereformeerde dochter; maar achter die nonnen zien wij de schimmen van de gereformeerde voorouders evenzeer tranen storten bij het gezicht van den triomf, door Rome reeds behaald, en de blindheid, waarmede sommige lieden geslagen zijn."

In het jaar, dat de Hugenoten feest moesten vieren voor de aankomst hier te lande van hun voorouders — 200 jaren geleden — die te vuur en te zwaard door de Roomschen uit Frankrijk verjaagd werden om hun geloof, vieren de Roomschen feest met een gewezen Protestant als prediker en een dochter der Nederl. Ger. Kerk als voornaamste zangeres. De Hugenoten spreken en....twisten; de Roomschen werken.

In de volgende maand vieren wij feest van de gezegende Hervorming der 16 eeuw. Welk een ironie! De Roomschen vieren ook feest, en wel met kinderen der Hervorming! Het ware beter, den 31n. October als boetedag uit te schrijven wegens het verval van protestantsche beginselen.

Doch genoeg, om u en andere vrienden te doen zien dat de bazuin van Martel geen onzeker geluid geeft, en dat, hoe beschamend het voortwoekeren van Rome hier te lande is voor ons Protestanten, de leden onzer Kerk toch niet ongewaarschuwd blijven.

Ik-zelf tracht nu en dan mondelings en schriftelijk te wijzen op het gevaar van Rome, vooral waar 't door goedkoop onderwijs menigeen voor zich inneemt. Meer dan eens ontvang ik den dank van eenvoudige leden onzer Kerk, dat daardoor hun oogen geopend zijn voor wat Rome eigenlijk bedoelt: „door de school de harten voor de Kerk te winnen." En juist is bijna ge-

**FEUILLETON.**

## DOS AMIGOE.

### II. CONSCIENCE.

—o—

( *Siguimentoe.* )

Senjora Christiaans i su jioe-mohé a hala nan stoel dilanti di e prometidonan, i den nan cuater a coeminsa un combersacion riba e boenita bida koe tabata spera nan, riba nan casamentoe, riba drechamentoe di nan cas, riba esaki i esaja, riba hopi cos di nada, ma koe pa dos coerazon hoben i inocente ta brilja i entusiasma manera flor di felicidad.

Mientras tantoe e dos tatanan tabata sinta den un hoeki i nan tabata trata seriamente riba parti material di e casamentoe. Meste ta, koe pronto nan a bini enteramente di acuerdo coe otro, pasobra senjor Wouters a jega cerca e prometidonan, bisando na boz haltoe:

"Tende, mi jioenan, kiko nos a resolve. Den e tempoe intrankilo-aki, nos meste pura un poco pa tene fortuna, ora é presenta. Lihé nos lo arregla toer papel i laga amonestacion corre; den un luna boso lo ta esposo i esposa. Den tres, cuater siman boso lo no por arregla un cas, ma mi a haja un medio pa haci esai. Mi cas na coenucoe tin suficiente meubel boenita i é tin toer comodidad. koe boso por desea, hasta boso tin aja di mihó binja koe tin. Asina anto, despues di casa boso lo bai biba aja, tantoe tempoe koe boso tin gustoe."

"Papa, ai bo ta bondadoso!"—Verónica dici.

"Danki, danki, senjor Wouters, bo ta carga mi coe beneficio!" — Bernard tambe a exclama.

"Nos lo arregla e cuestion-ai toer na bon," — senjor Wouters a sigui. "Si boso kier toema e meubelnan over, nos lo laga valua nan asina barata posibel. Lo ke ta huur di e cas, esai bal cincoe mil franc pa anja, ma como boso ta bai coeminsa un bibá i boso ta mi jioe, lo mi no cobra boso sino tres mil franc."

E prometidonan no tabatin orea pa tende particularidadnan di asuntoe di placa; e cordamentoe di koe nan lo a bai biba n'e cas boenita di coenucoe, tabata haci nan asina contentoe, koe nan a bula lamta pa gradici i bendiciona nan bon tata.

Durante e combersacion-ai dokter Christiaans a sali for di sala i despues el a bolbe coe un bottel den cada manoe.

"Bini, mama," — el a grita su senjora — moestra koe bo ta balente ainda. Pone glas i poco cos dusji riba mesa. Mi tin aki dos bottel di binja Spanjó, koe senjor Wouters mes lo gaba. Ta un Conde a jega regala mi nan, despues koe mi a curé di un enfermedad peligroso di stoma. Nos meste bebe salú di senjor Wouters i di e prometidonan."

"Si, si, i bo salú tambe, dokter" — senjor Wouters dici — "ma promé koe toer cos un salú na honor i felicidad di nos jioenan."

Glasnan tabata jena, i ora un a cohe di nan, dokter Christiaans dici:

"Bon Dios, koe a protehe mi visiblemente den mi bida, ta laga awor atrobe, koe, despues di hopi ansja i sufrimentoe, nos jioenan por cumpli nan deseo di mas dusji. Laga nos halsa nos coerazon n'e momentoe-aki cerca E i bendiciona coe gratitud Su santoe nomber. Koe Tododeroso waak riba boso tambe, mi jioenan, i jena boso bida coe. ......"

Drentamentoe purá i ansjá di un criá a strobé di sigui. Doenando e papel e criá dici:

"Un polics a trece e carta-aki pa senjor Bernard; é dici koe tin purá acerca i mi trecé unbo."

E jonkman a toema e papel, el a habrié, i el a fiha su bista ariba........

Un gritoe terribel a sigui; el a bira bleek manera morto, e papel a cai for di su manoe, i el a cai riba un stoel, mientras, coe manoe na cabez, é tabata grita:

"O, mi Dios, ¿ta posibel? Soldá, mi meste bira soldá!......Ai, ai, mi sanger meste drama p'e tirano......morto ......morto!......"

heel protestantsche Landen concentreeren ze op dit gebied hun beste krachten, terwijl de geschiedenis ons leert, dat in geheel of bijna geheel Roomsche Landen, o. a. in Italië en Spanje, het volk in onkunde verzonken is. Waarom? Hoe dommer, des te gedweeër. En tevens, ze zijn eenmaal binnen de muren der „alleenzaligmakende kerk" en.... kunnen dus niet verloren gaan. Wij moeten er nog voor gewonnen worden, en tot bereiking van dat doel zenden ze hun ijverigste en knapste lui, om propaganda te maken. Op dit terrein kunnen wij van hen veel leeren; alleen verfoeiende hun jesuïetische leer: „het doel heiligt de middelen."

Welk een vrees voor een nonnenkap! Of de schrijver-zelf niet zou inzien, dat hij door zijn akelige bangheid al zeer weinig vertrouwen aan den dag legt in de zaak, welke hij wenscht te verdedigen? Die tranen plengende „schimmen" van protestantsche voorouders schijnen ook al niet veel vreugde meer van den strijd tegen Rome te verwachten. Honderd, „zegge honderd", nonnen....'t ziet er met de toekomst van het Kaapland en geheel Zuid-Afrika bepaald duister uit. Gelukkig is dominé Van Broekhuizen er ook nog en slaagt hij er „meer dan eens" in, „eenvoudige leden van (zijn) Kerk" nog intijds tegen Rome te waarschuwen. Hoe hij het daarbij aanlegt, laat hij duidelijk zien, waar hij spreekt van den toeleg van Rome om de menschen „dom" te houden, — maar dit alleen in geheel roomsche Landen, want van de inwoners dier Landen kan er toch geen enkele verloren gaan (!!!) — in protestantsche Landen doet Rome precies het tegenovergestelde, hetgeen een „eenvoudig" lidmaat allicht niet zeer slim van Rome kon vinden. Dit alles geschiedt volgens de „jesuïetische leer: het doel heiligt de middelen." Dit doet de deur dicht.

## NIEUWSBERICHTEN.

### CURACAO.

— Den 12den dezer heeft de plechtige consecratie plaats gehad van de nieuwe kerk op San Willibrordo, waarvan hiervoren sprake is.

— Dinsdagavond overleed in den ouderdom van 80 jaren de heer Dr. NICOLAAS ROJER.

Meer dan het Metalen Kruis, de ordeteekens der Danebrogorde, het Borstbeeld van Bolivar en de eervolle betrekkingen, die hij tijdens zijn leven bekleedde, was een onuitputtelijke liefde tot de armen het sieraad van docter *Rojer*.

Deze verdienste vooral moge God hem ruimschoots loonen.

Begeleid door een talrijke schaar van vrienden en bekenden werd zijn lijk met militaire eerbewijzingen op het protestantsche kerkhof begraven.

— Zondag ll. is de *Johan Willem Friso*, het oorlogsstoomschip dat hier stationeert, van Bonaire hier weder aangekomen.

Op haren oefeningstocht stoomde de *Friso* ook de haven van St. Thomas binnen, waar zij een paar dagen verbleef. De commandant G. Doorman werd met zijn officieren op hartelijke wijze ontvangen door den Nederlandschen consul aldaar, die ter hunner eer een luisterrijk soirée gaf.

— Het fransche stoomramschip *Roland*, commandant Roustay, dat een kleine driehonderd man equipage en 15 kanonnen aan boord heeft, is den 10 dezer van La Guayra alhier aangekomen. Het wisselde de gewone saluutschoten met het Waterfort. Dinsdag middag stoomde het weder naar La Guayra terug.

— Behalve de *Jacinta* heeft de *Libertador* bij de kust van Coro ook nog de *Washington* genomen. 28 revolutionaire hoofden en een menigte krijgsbehoeften behoorden tot den buit. Beide zijn overgebracht aan boord van den *Libertador* die er mede naar La Guayra vertrokken is; de schoener werd naar Maracaibo gezonden.

### NEDERLAND.

— De Vereeniging *Recht en Orde* van Amsterdam heeft een vergadering gehouden in *Trascatie*, door ongeveer duizend leden bijgewoond. Deze vergadering was voornamelijk belegd, om te behandelen, wat te doen ter gunste der rechten van den H. Stoel. Onder de sprekers behoorde ook Dr. Vermeulen, lid der Tweede Kamer.

Twee resoluties werden aangenomen: de eerste bevatte de uitdrukking der innige verknochtheid van de Vergadering aan Z. H. den Paus, met het protest tegen Zijn beroovíng. Van deze werd per telegraaf aan Z. H. Leo XIII kennis gegeven en daarop het volgende antwoord ontvangen:

Aan de heeren enz.

Zeer welgevallig waren den H. Vader het protest en de wenschen uitgesproken door Uw vereeniging in de vergadering van gisteren (12 Nov.). Zijne Heiligheid dankt innig de talrijke leden en zegent hen van ganscher harte."

Ook aan den Koning werd een telegram gezonden en een dankend antwoord ontvangen.

In gelijken zin werd door den R. K. Nederlandschen Volksbond een vergadering gehouden, die door onzen geëerbiedigden koning en door Z. H. den Paus per telegraaf met vleiende antwoorden werd vereerd.

### BUITENLAND.

**Italie.** — De H. Vader heeft aan den president der fransche republiek een eigenhandig schrijven gezonden, waarin Z. H. op de noodwendigheid eener verzoening wijst.

— De viering van 's Pausen jubilé zal door een eenparige dankzegging van alle kinderen der Kerk aan het eind des jaars worden besloten. De *Univers* maakt een decreet van de H. Congregatie der Riten openbaar, waarbij de H. Vader zijn goedkeuring en aanbeveling hecht aan het voorstel om op den 31n December van dit jaar in alle kerken, waar de diocesane overheden dit nuttig zullen oordeelen, de uitstelling te doen plaats hebben van het Allerheiligste, gedurende welke het Rozenhoedje zal worden gebeden, en volgens de lofzang *Te Deum* zal worden gezongen, waarna het *Tantum ergo*. De zegen met het Allerheiligste zal de plechtigheid besluiten.

Onder de gewone voorwaarden wordt aan de deelneming daaraan door Z. H. een volle aflaat verleend, toevoegelijk ook aan de zielen in het Vagevuur.

— Crispi, de minister - president heeft in de Kamer te kennen gegeven, dat de betrekkingen tusschen Frankrijk en Italië thans hartelijker zijn dan voor eenigen tijd en dat, met het oog op den toestand van Europa, eene ontwapening voor het oogenblik onmogelijk is, al hoewel er geene waarschijnlijkheid voor een oorlog bestaat.

**Frankrijk.** — De Commissie der Kamer van Afgevaardigden heeft voorgesteld om de zaak-Wilson andermaal aan het gerecht te onderwerpen. Het voorstel is door de Kamer aangenomen.

De commissie voor de begrooting van Financiën verzet zich tegen de inkomstenbelasting, zooals het voorstel van Peytral, minister van Financiën die wil.

Aan de regering is een voorstel gedaan om het aantal bisschoppen te verminderen: zij kan het niet aannemen, zoolang het Concordaat van kracht is.

De Boulangeristen zijn ontmoedigd wegens de gewichtige maatregelen, door Floquet tegen hen beraamd.

Baron Staal is naar Zwitserland vertrokken met het doel om zich te verzekeren of de onzijdigheid dier republiek geëerbiedigd zou worden in geval Duitschland over Belfort een inval deed.

Te St.-Die heeft eene twist plaats gehad tusschen de politie en eenige Boulangeristen. Generaal Boulanger heeft zich met zijne vrouw verzoend. — Kapitein Driant, schoonzoon van den generaal, is gevangen genomen wegens het uitgeven van een werk over de "revanche", zonder daartoe vergunning van den minister van Oorlog ontvangen te hebben.

Het blad *19e Siecle* zegt, dat de regeering de Panama-kanaal-leening moet waarborgen. Andere bladen zijn minder optimistisch.

Gilly heeft voor de rechtbank ontkend, de schrijver te zijn van het lasterlijk werk tegen de begrootingscommissie.

Het verschil van gevoelen der *19e. siècle* en de andere bladen omtrent de Panama-zaak, wordt door een telegram van gisteren bevestigd. Er schijnt een crisis op handen te zijn. Men meent zelfs dat *Lesseps* de mogendheden zal uitnoodigen tot medewerking, wijl de doorgraving van internationaal belang is.

— De russische leening is te Parijs vijfmaal gedekt. Dit zal de vriendelijke verstandhouding tusschen Frankrijk en Rusland ten goede komen. Daarbij komt, dat de Czaar zeer ontevreden is over de handelwijze van den duitschen Keizer, die door tegenwerking het plan der uitgifte van de Russische leening te Berlijn schijnt verijdeld te hebben.

— Het *Journal des Débats* ontvangt bericht uit Weenen, dat alle bisschoppen der servische Kerk bij den Metropolitaan te Belgrado hun ontslag hebben ingediend, ten gevolge van de buitengewone wijze, waarop de echtscheiding tusschen den Koning en zijn gemalin is uitgesproken.

**Duitschland.** — Te midden van de verkiezingsdrukte bleef de pruisische pers nog levendig polemiseeren over de keizerlijke berisping aan de Vrijzinnigen toegediend, én door hem zelven en door den *Reichs-Anzeiger* juist onmiddellijk vóór den beslissenden verkiezingsdag. De vrij-conservatieve *Post* bleef niet in gebreke deze keizerlijke uitingen dapper te misbruiken tot verkiezings agitatie. De Vrijzinnigen moeten nu eenmaal de schuld dragen van al het walgelijk geschrijf der *Cartell* pers gedurende meer dan een half jaar. Tevergeefs brengt bijv. de conservatieve *Reichsbote* in herinnering, hoe juist de *Cartell*-of gouvernementeele pers van Bismarck reeds bij het leven van Wilhelm I den toenmaligen prins Wilhelm verdacht gemaakt heeft naar aanleiding van diens verschijnen in een godsdienstig-politiek vergadering bij graaf Walderse. *Stöckerei und Muckerei* heette het toen. En de vrijconservatieve graaf Douglas hield later zelfs een rede en gaf een brochure uit om den nieuwen keizer Wilhelm als een *Cartell* keizer voor te stellen. Ook het Dagboek van Frederik is niet door de Vrijzinnigen, maar door den vrijconservatieven prof. Geffeken uitgegeven, en door den nationaal liberalen boekhandelaar Rodenberg gedrukt. En de nationaal-liberale *Köln Ztg* heeft in brutale beschimping van wijlen keizer Frederik de kroon gespannen!

Ook in het battenbergsche verlovings-incident heeft vooral de gouvernementeele *Cartell*-pers zich op de ergerlijkste wijze met de particuliere aangelegenheden der keizerlijke familie bemoeid en luide geschreeuwd over "vrouwenpolitiek" enz. Ofschoon moet gezegd worden, dat *toen* ook de *Reichsbote* zelf heeft meegedaan. — Alleen de Centrumpers heeft steeds tegen al deze ondermijning van het monarchaal gezag geprotesteerd en heeft dus allerminst verdiend, thans nog beschuldigd te worden van kwaadwillige uitlegging der keizerlijke berisping.

— Te Berlijn heet het, dat de Czaar zijn reeds geopperd plan het bezoek van den duitschen Keizer met een tegenbezoek te Berlijn op het einde van deze maand te beantwoorden, in overeenstemming met het berlijnsche Hof heeft opgegeven. Keizer Wilhelm, zegt men, wenscht de buitengewoon schitterende en hartelijke ontvangst, welke hem te Petersburg ten deel viel, evenzoo te beantwoorden, om daardoor tevens te doen blijken hoeveel waarde hij hecht aan de vriendschap van den Czaar. Daar echter zoowel de te Berlijn nog heerschende hofrouw als de tijd van het jaar groote feestelijkheden en wapenschouwingen verbiedt: zoo heeft de Czaar zijn bezoek uitgesteld tot in het voorjaar — waarbij dan de mogelijkheid zou bestaan, dat hij met

---

E noticia-ai a cai manera un rajo den e familia, te un momentoe promé asina feliz. Toer glas a cai kibra, binja tabata corre foi riba mesa. Toer huntoe a dal un gritoe di desesperacion i toer tabata manera morto.

Dokter Christiaans ta promé un koe a corre cohe e papel. Tabata un màndato di comisario di milicia, koe tabata anuncia Bernard Christiaans, koe é mester a parce dos dia despues pa ta examiná i mandá na su regimiento. Na mes tempoe nan tabata bisé, koe bao di ningun pretexto e dia no por tabata trocá, i koe esnan koe no parce, lo ta cohé i castigá coe toer severidad di lei militar.

Cuantoe forza di boluntad koe e dokter tabatin, é tampoco no por a soporta e golpi i el a cai jorando riba un stoel. Mama i jioe, roeman i roeman tabata cologa jorandó na garganta di otro, como si realmente morto tabata ai pa ranca nan for di otro.

"Veronica, Veronica!" — e jonkman a grita, rancando su cabei — "ki un porvenir briljante tabata na nos bista. Nos bida lo tabata un paraiso di amor, di paz i di felicidad.... i ata suerte sin misericordia a bin destrui e sonjo boenita-ai pa semper. Mi meste bai guerra; mi sanger lo drama pa e enemigoe di mi patria. Lo mi cai na algun lugá den Rusia i moeri lubidá, coe bo nomber stimá na mi boca."

Otro joramentoe amargo a responde kehamentoe di e jonkman.

"Berdaderamenne, ta un noticia terribel," senjor Wouters dici coe dokter Christiaans; "ma mi no ta-comprende pa kiko bo meste desanima asina tantoe. Ainda tin un medio pa salba Bernard."

"Un medio, ¿bo sabi un medio?" — senjor Christiaans a repeti coe alegria.

"Busca un hende pa bai na lugá di bo jioe."

"Ah, senjor Wouters, ta cruel pa bo doena mi asina sorto di speranza vana. Coe último salimentoe di soldánan, no a sobra ni un hende, koe ta presta nan p'esai. Mi sabi di cien jonkman, jioe di tata ricoe, koe mester a bai, apesar koe nan tata tabata dispuesto na haci sacrificio di mas grandi."

"Esta" — senjor Wouters a responde, — "bo no ta haja hopi, mi sabi; ma koe absolutamente no tin ningun hende pa troca coe bo jioe, esai tampoco no ta berde, i pa prueba: no ta mas koe ocho dia pasá, koe baron Van Cranings a haja un cumpra pa bai bringa na lugá di su jioe."

Toer a corre jega acerca i nan tabata tende afirmacion di senjor Wouters coe un luz di speranza den nan wowo.

"I kiko mas ta," — e comerciante a sigui — siman pasá ainda mi a tende nan bisa, koe un tal Steens, buscadó di e hendenan-ai, tin dos na disposicion di kende koe kier. Tempoe koe ta sobra nos ta corticoe pa nos gasté na joramen'oe. Nos lo haci mihó si nos sofoca nos spantoe i nos tristeza un poco, i sali, cada un pa un banda, pa busca sin sociegoe te ora nos haja un hende dispuesto na bai bringa."

"¿I bo tin speranza koe nos lo logra?" — e dokter a puntra.

"Mi no ta duda ni un poco; ma ta un cuestion di sacrificio grandi. Baron Van Cranings a doena diez cincoe mil frank, p'é cumpra su jioe liber. Kizas lo bo no kier doena asina tantoe. N'e caso-ai......"

"Pa salba mi jioe, mi bon Bernard for di morto," — e dokter a grita coe toer forza — "pa ranca mi jioe for di manoe di e tirano, mi ta dispuesto na doena toer cos, hasta mi cama...... no ta berde, mama? ¿no ta berde, Catarina?"

Sí, si, toer cos, te nos último pida panja!" — tabata respondi di Bernard su mama i su roeman.

"Bam anto, Bernard" — e dokter dici laga nos sigui bon conseho di senjor Wouters. Bam coe mi; sin descanso nos lo camna i busca henter dia. Si nos haja un hende koe kier reemplasa bo, koe costa lo ke costa, ainda nos lo cai na roedia i bendiciona Dios pa su bondad. Bam, Bam!"

Dokter Christiaans, su jioe i senjor Wouters a sali huntoe coe último speranza den nan coerazon. (*E tasigui*).

keizer Frans Jozef en koning Umberto tegelijk te Berlijn zou vertoeven.

—Graaf Herbert onder bevel van geheimhouding den Rijksdag de maatregelen medegedeeld, die de regeering omtrent de Oostkust van Afrika meent te moeten nemen. De regeering verklaart de duitsche bezittingen aldaar te zullen handhaven.

**Engeland.** — De begrooting voor Ierland is aangenomen.

In het rechtsgeding Parnell heeft een getuige Harrington beschuldigd van eenige lieden te betalen om hen tot oproer aan te zetten. De behandeling dezer zaak is eenmaand uitgesteld.

De minister van Oorlog heeft aan generaal Wolseley verklaard, dat hij het verzoek aan het Parlement tot versterking van het leger in garnizoen te Suakin niet goedgekeurde.

Vele liberale parlementsleden hebben eene petitie tot den Ierschen afgevaardige Dillon gericht, die geantwoord heeft, dat de sympathie van Engeland meer dan de wet zou vermogen om de agrarische misdaden in Ierland tegen te gaan.

In het Lagerhuis heeft Labouchère geklaagd, dat de openbare aangelegenheden gestremd worden door de langdurige discussiën over de begrooting ook; verklaarde hij, dat de oppositie niet verantwoordelijk is voor de vertraging. De regeering antwoordde, dat vijf leden der oppositie in 23 dagen 187 maal het woord hebben gevoerd en dat de heer Labouchère zelf 45 redevoeringen heeft uitgesproken.

In zijne redevoering over de algemeene verkiezingen heeft Salisbury een Indiër, die voor Holborn candidaat was gesteld, voor een neger uitgemaakt, welke uitdrukking op gestrenge wijze door al de partijen afgekeurd werd. Als een protest daartegen heeft de *National Liberal Club* besloten, dien candidaat een feestmaal aan te bieden. De Indische pers gispt dat woord ten strengste.

Phelps, de Amerikaansche gezant te Londen, heeft op een banket verklaard, dat de waarborgen van vriendschap tusschen Engeland en de Vereenigde Staten wel in het hart der twee volken, doch niet in de diplomatie en de verdragen liggen.

Het Kabinet heeft besloten, het leger, dat Soeakim verdedigt, te versterken.

Het Parlement zal zijne zitting tot den 24 dezer verdagen en lord Churchill heeft nu een brief openbaar gemaakt, waarin hij verklaart, dat de regeering versterkingen naar den Soudan heeft gezonden.

In het Lagerhuis hebben de liberalen eene discussie over het gedrag dor Iersche politie tegenover het volk uitgelokt.

Het door de regeering ingediende budget is met eene meerderheid van 69 stemmen aangenomen. Labouchère verzette zich tegen het uitkeeren van een subsidie aan de stoombootmaatschappij *Inman-line*, wijl een derde der aandeelhouders Amerikanen waren. De regeering antwoordde hierop, dat haar contract van dat der andere lijnen verschilde.

**Spanje.**— Uithoofde van de geringe meerderheid, door de regeering in debegrootings-commissie verkregen, hebben Moret en Cañalejas hunne porte-feuilles neergelegd. Al de ministers hebben hun ontslag aangeboden.

De conservatiren rekenden op de medewerking van eenige misnoegde liberalen om Sagasta, die door de Koningin-regentes met de vorming van een nieuw ministerie belast is, te verplichten een meer conservatief Kabinet samen te stellen.

Reeds heeft een nieuw ministerie met markies de la Vega de Armyo aan het hoofd, den eed afgelegd.

Ondervindt het nieuwe ministerie eene stelselmatige oppositie, dan zal het Wetgevend Lichaam worden ontbonden.

Graaf de Benomar weigert de bescheiden van het gezantschap te Berlijn over te geven. Deze zaak houdt de gemoederen bezig in de diplomatische kringen.

**N.-Amerika.**—De minister Bayard heeft van de Haitiansche regeering de onmiddellijke overgave geëischt van de genomen stoomboot *Haytian Republic*. Een Amerikaansch eskader zal naar Haiti stevenen om, na het verstrijken van het gestelde ultimatum, aan dien eisch kracht bij te zetten.

**Zanzibar.**—Volgens de jongste berichten nemen de wanordelijkheden aan de kust van Oost-Afrika toe uithoofde van de wreedheid der Duitsche beambten. Het Arabisch element onder de bevolking is zeer opgewonden en besloten om de blanken te vermoorden.

—o—

## KROONPRINS EN KANSELIER.

In het jongst verschenen nummer der *Haagsche Stemmen* wijdt dr. Schaepman eenige meesterlijke bladzijden aan het veelbesproken dagboek, en wel voornamelijk aan de verklaring van den strijd tusschen Kroonprins en Kanselier.

"De vriend — zegt hij — die het *Dagbock* van keizer Frederik in de wereld wierp, heeft aan de nagedachtenis van zijn heer geen dienst bewezen. Waar het op staatkundig gebied uitlokt tot een vergelijking, daar blijft, waar deze laatste beproefd wordt, de Kroonprins de mindere. De Kanselier lijdt aan zijn politieken naam geen schade.

"Een andere vergelijking is mogelijk. In dit Dagboek staat niet alleen de Kroonprins tegenover den Kanselier, maar Otto von Bismarck tegenover Frederik van Hohenzollern.

„Er is een zeer vluchtig woord op de eerste bladzijde van het *Dagbock* blijven hangen, dat tot deze vergelijking dwingt. Vluchtig als het is, het woord is bij uitnemendheid teekenachtig. Het is een dier onverwachte lichtstralen, die op eens als bij tooverslag het geheele karakter van een landschap openbaren.

"De Kroonprins verhaalt hoe Bismarck op 15 Juli 1871 uitvoerig den toestand tusschen Duitschland en Frankrijk teekende. Zijn uiteenzeting bleef *frei von seinen sonst gewöhnlich beliebten kleinen Scherzen.*

"Het woord schijnt zeer onschuldig. Men hoort het — en men ziet op eens de klove tusschen deze beide menschen, die geen wereld dempen, geen macht sluiten kan.

„De Kroonprins is de koningszoon, zich van zijn hoogheid en den ernstigen zin zijner hoogheid volkomen bewust; Bismarck is de man, die als *homo novus* te goed weet dat ook de ernstigste zaken iets hebben wat de lever kan doen schudden, al worden zij er in werkelijkheid niet minder om. De Kroonprins kan de dingen alleen zien in het volle licht der majesteit; Bismarck ziet hen gelijk zij zijn en troost zich over hun grillige gestalte door een grimmigen lach.

"Het veld der vergelijking wordt breeder, de tegenstellingen ontwikkelen zich in langer rij. Bismarck is de grootste geest, het geweldigste verstand, het oorspronkelijkste vernuft. Hij is ruw en fijn tevens, forsch en scherp. Bij den Kroonprins staat naast den kloeken geest het warme gevoel; er steekt iets in hem van een dichter en een droomer. Hij heeft oog en oor voor bewegingen en verschijningen, die de Kanselier waarneemt, misschien, maar onder een anderen gezichtehoek en met een geheel ander oog. De Kroonprins denkt aan zijn laatste bad in den Rijn, en aardig is de opmerking over de Fransche gothiek. Voor Bismarck hebben dingen van deze soort alleen waarde, als zij iets kunnen beteekenen op de slagvelden onder den blauwen hemel of in de raadzaal.

"De menschheid heeft op haar wijze reeds het besluit van al deze vergelijkingen getrokken. Zij vereert den Kroonprins; zij brengt hen warme, menschelijke hulde. Zij vergeet den geduchten heervoerder, zij staart weemoedig op den lijder, die ook lijdende een koning blijft; haar hart gaat uit tot den martelaar. De bewondering, die Bismarck opwekt, heeft met het hart weinig te doen. De glans, die hem omgeeft, is de glans van het welslagen, van de zegepraal. Hij staat in het gloeinde, gouden, maar tevens harde en wreede licht der zomermiddagzon. Over het geheel hebben dichters den morgen en den avond lief, de blijde verwachting, de zoete herinnering. In haar geheel behoort de menschheid tot deze soort dichters; de weemoed is een gemoedstoestand, die het meest wordt gedeeld en het best wordt begrepen. In alle volksslagen is de beste held niet de gelukkigste. Frederik de Derde zal ook daarom langer voortleven in de heugenis der volken als een edele held. De Machiavellis der toekomst zullen spreken van Otto Von Bismarck; de dichters zullen zingen van den lijder, die op het ziekbed de schoonste lauweren won."

---

## Falsificacion di Historia.

—o—

### X.

### Inkisicion eclesiástica i castigamentoe di heregenan.

—o—

(*Fin.*)

Pa loke nos a laga scirbi ta fácil pa mira, koe inkisición ta haja su hustificación completoe den comprendementoenan di lei di e tempoe-aja i den e actitud koe Iglesia ta obligá, pa su modo di ta, di toema pa coe heregía. Den verdadero sentido di palabra inkisición no ta sino un examen di fe. E siguiente observación di un scirbidó Spanjó, Rodrigo, ta masjá exacto: "Inkisicion no merece e sentencia, koe ta worde doená contra dje asina hopi be, sea si nos consideré for di un punto di bista legal, histórico ó canónigo. E no tabata trecé na bida sino pa conserva pureza di e doctrina di fe i di moral, koe religion ta predica. Mientras Santa Sede tabata laga institui e tribunalnan-ai, é tabata obra segun su autoridad, riba pidimentoe di poder temporal i di acuerdo coe leinan di e poder-ai. E mes Santa Sede tabata doena ejemplo pa usa misericordia coe esnan, koe tabata comberti: "MISERICORDIA ET INSTITIA" tabata e palabranan scirbí den bandera di inkisicion. "Misericordia" — Joseph de Maistre ta scirbi— "misericordia" tabata acompanjá ai huntoe coe husticia, i hasta é tabatin promé lugá. E culpable, koe meste parce dilanti di e tribunal-ai, tin libertad di confesa su falta (maske ta faltamentoe coe lei di gobierno temporal), pidi pordon i someté na penitencia religioso. Di e momentoe-ai delito a bisa picá i castigoe corporal a bira penitencia. E culpable ta juna, resa, mortifica su curpa. Na lugá di bai ricibi castigoe, é ta resa psalmo, é ta confesa su picarnan i é ta oir misa, nan ta poné haci ejercicio, nan ta pordoné i nan ta mandé pa su familia den sociedad atrobe. Si su crimen ta grandi, i si ta un *culpable caprichoso*, si sanger meste drama, padernan ta toema nan despedida, i nan no ta bolbe presenta nan sino pa consola e desgraciado riba cadalzo."

En cuanto na desarrollo histórico di inkisicion no por ta corticoe. Su coeminsamentoe propio meste ta buscá den e decreto, koe na anja 1184 Papa Lucio III a publica di acuerdo coe Federico Barbarossa contra Catharenan. Den e tempoe-ai synode i obispoenan, koe te asina aleuw a dirigi examen di heregía i entrega culpablenan na huez temporal pa ricibi nan castigoe, a bin institui tribunal particularnan koe tabata encargá coe examen di fe. Concilio di Toulonse a doena instruccion minucioso pa miembranan di e tribnnal-nan-ai, den anja 1219 despues di guerra contra Albigensenan. E tribunal-ai tabata para bao di immediata jurisdiccion di obispoenan i tabata por consiguiente tribunal episcopal.

E inkisicion episcopal-ai tabata pasá na manoe di Pader Dominicanonan, koe, predicando doctrina puroe, tabata traha na combercion di heregenan i muchoe be nan tabata logra nan obheto. Tabata Papa Inocencio IV, koe a encarga jioenan di San Dominico coe n'e tarea difícil-ai, den anja 1248.

Tantoe e inkisicion di Dominicanonan, como é di obispoenan, a bin tabata introducí den casi toer nacion catolica.

Pader Weisz ta parti inkisicion eclesiástica den tres sorto di procedimientoe. Hoedíoenan tabata tratá di un manera di mas suave, mientras nan no tabata explota cristiannan mucho ni haci nan indigno di e proteccion, koe Papanan a doena nan. Heregenan *di costumbre* tabata tratá coe muchoe suavidad tambe. Coe un excomulgacion eclesiástica ó coe ceramentoe (na último caso), inkisicion tabata cera nan pa evita, koe nan egerce un influencia maloe riba crejentenan. Nos ta recorda aki solamente Pelagianonan, Gothschalk, Abelardo, Gibbert de la Porée i Berengarius. Di otro banda forma di proceso contra e sorto di heregenan, koe pa nan doctrinanan tabata pone orden público na peligro, inkisicion tabata severo, si, masjá severo. Hasta Agustin, na otro ocacion asina suave tabata exigi medida fuerte i severo contra Dunatistanan, i el a busca intervencion di poder temporal. Ta fácil pa hende comprende pakiko el a haci esai, si nan corda un poco, koe e Donatistanan tabata masjá peligroso pa trankilidod públiea. Harmá coe slinger i piedra nan tabata pasa rond coe amenaza di mas terribel; nan coemindamentoe so, ora nan tabata contra coe nan adversarionan, tabata más temé, segun Agustin, coe gritamentoe di león. Kende koe nan a haja den nan manoe, nan tabata tira den candela ó den promé precipicio koe nan contra, despues di tira kalki coe vinager den nan wowo. Tabato inhustoe — Agustin ta puntra — di pidi judansa fuerte di emperador contra asina sorto di violadó di toer garantia? Siguramente no!

Menos tabata un inhusticia, tempoe koe tercer concilio di Laterano, den 1179, a busca forza harmá na protección di Iglesia i di crejentenan contra Albigensenan, koe tabata distrui i masaera toer caminda. Mescos nos por bisa tambe en cu unto na e actitud koe cabesnan di Iglesia a toema contra heregenan manera Arnold di Brescia, Husistanan, i otro mas.

¿Den nos tempoe-aki opinion pública ta pidi solamente suavidad i condescendencia pa Socialistanan, pa cumunistanan, pa Anarkistanan, pa Nihilistanan i pa hombernan di Dinamita? Pues ban, e sectanan, di cual nos ta papia aki, tabata muchoe be mas peligroso koe toer e *istanan* di nos tempoe-aki.

---

## VERSCHEIDENHEDEN.

—Uit Brixham wordt gemeld dat graaf Van Bylandt, onze gezant te Londen, die Z. M. den Koning vertegenwoordigde bij het leggen van den eersten steen voor het standbeeld van prins Willem III, gisteren de plechtigheid der steenlegging heeft verricht op de kade vóór het huis, waar de Prins vermoedelijk de eerste weken na zijn komst doorbracht. De notabiliteiten van stad en graafschap waren ter plaatse. De meeste huizen en in de haven liggende schepen waren met groen en vlaggen getooid. Onder de talrijke menigte droegen velen oranjestrikken. Ook de nederlansche consuls van Londen en Plymouth waren aanwezig. Het nederlandsche Volkslied werd gespeeld, en lord Churston, wiens gast graaf Van Bylandt is, bracht drie vivas uit op den graaf. Van iets meer dan officieele geestdrift wordt niet gerept. Trouwens, in aanmerking genomen de moeite, die het kost om de betrekkelijk luttele som, voor het standbeeld benoodigd, bijeen te krijgen, was niet veel geestdrift te verwachten.

Na de plechtigheid had een feestmaal plaats. De feestdronk door graaf Van Bylandt op koningin, Victoria uitgebracht werd gevolgd door een dronk van lord Churston, den voorzitter, op Z. M. den Koning, wiens groote belangstelling, medewerking en bescherming bij de herdenking van dezen dag ten hoogste gewaardeerd werden. Ook namens Brixham bracht de lord Z. M. dank. Hoeraas en het spelen van het nederlandsche volkslied bezegelden dien dronk. Vervolgens hield de nederlandsche gezant een rede, waarin hij erop wees, dat hem de eervolle taak was ten deel gevallen, niet alleen den Koning der Nederlanden, maar het *geheele nederlandsche volk* te vertegenwoordigen. Vooral deed hij uitkomen, dat hetgeen dien dag was verricht gewor-

den zou strekken om de reeds bestaande gevoelens van vriendschap en welwillendheid tusschen Groot-Brittannië en Nederland te versterken. Nog eenige andere toosten volgden.

Des avonds werd een optocht met fakkellicht gehouden, werd nogal geïllumineerd en brandden teestvuren: terwijl het feest eindigde als meest alle feesten: met vuurwerk en....bal.

De engelsche pers, voor zoover zij anglikaansch is, of aan het *no popery* geschreeuw meedoet, wijdt waardeerende beschouwingen aan dezen gedenkdag. 't Zou ondankbaar zijn, zoo het anders geweest ware. De Katholieken van Groot-Brittannië hebben, natuurlijk, geen reden om zich over het historische feit van 5 Nov. 1688 te verheugen, en zullen dan ook wellicht met verbazing hebben vernomen — evenzeer als wij —, dat graaf Van Bylandt het *geheele* nederlandsche volk, dus ook de nederlandsche Katholieken, vertegenwoordigde.

— Kullman, de man, die in Juli 1655 een moordaanslag pleegde op vorst Von Bismarck — en aan wiens slippen het Centrum heette te hangen!! — heeft nu het vonnis van 14 jaren tuchthuisstraf ondergaan. Hij is echter nog niet in vrijheid gesteld, maar naar de gevangenis te Amberg, in Beieren, gebracht, om daar nog zeven jaren opgesloten te blijven, als straf voor oproerig gedrag in het tuchthuis.